

EVET DEYİN

ÜÇ AYLIK UNICEF TÜRKİYE BÜLTENİ

SONBAHAR 2003

GELECEĞİNE SAHİP ÇIK!

Her Çocuk İçin
Sağlık, Eğitim, Eşitlik, Koruma
İNSANLIĞIN GELİŞMESİ

unicef

Kapak fotoğrafı:
Mahmut Oral

KIZ ÇOCUKLARININ OKULLULAŞMASINA DESTEK KAMPANYASI

Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Salih Çelik, Nisan ayında göreve başlamasından bu yana çalışmalarıyla 'Haydi Kızlar Okula' kampanyasına büyük katkı sağlamaktadır.

Sayın Çelik Bakanlık'taki yoğun iş gününde bize zaman ayırarak Türkiye'de kız çocukların okul kayıt oranlarını artırmak üzere yapılan çalışmalar hakkında bilgi verdi. Kız ve erkek çocukların eşit haklara sahip olmalarını kararlı biçimde savunan Salih Çelik bu vesileyle kampanyaya ve başarısına ilişkin düşüncelerini ve umutlarını anlattı.

Bakınız **Önce Eğitim** röportaj sayfa 4

HAYDİ KIZLAR OKULA !

Kız çocukların eğitimini amaçlayan "Haydi Kızlar Okula!" kampanyası Türkiye'de okulların açılmasıyla birlikte hız kazanmış bulunuyor. Yaz tatili süresince UNICEF, Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer bütün bakanlıklar çalışanları, ilk yılı için belirlenen on ilde yaşayan her ailenin kampanya çağrısını duyması ve gereğini yaparak kız çocuklarını okula göndermesini sağlamak için çaba göstermekteydi.

Okul kayıtlarının başlamasından hemen önceki haftalarda televizyon ve radyo kanallarıyla birlikte yerel ve ulusal basında yoğun tanıtıcı kampanyalar yürütüldü. İmamlar, ülkenin her yerinde Cuma namazı için toplananlara kız çocukların eğitimiyle ilgili tavsiyelerde bulundular. Bu arada, Başbakan ve Milli Eğitim Bakanı da Eylül ayında televizyonlarda yaptıkları konuşmalarda kız çocukların eğitiminin önemine değinerek kampanyaya destek oldular.

Özel sektör kuruluşları finansal ve teknik destek anlamında kampanyaya yardımcı oldular. Eylül ayı başlarında UNICEF'de, iki günlük 'Rock'n'Coke' festivali sırasında kampanyayı değişik bir platformda da tanıtarak kendi payına düşeni zevkle yerine getirdi.

Bakınız **Haydi Kızlar Okula!**, sayfa 5, 6 & 7

UNICEF Türkiye Temsilcisi Edmond McLoughney ve Milli Eğitim Bakanı Dr. Hüseyin Çelik Eylül ayında İstanbul'da yapılan 'Rock'n'Coke' Festivali sırasında Nurten Kızıl'la birlikte basın toplantısında.

ÇELTIKSUYU'NDAKİ SON DURUM

Yeni ders yılı Bingöl halkı için özel bir anlam taşıyor. Bilindiği gibi bu ilde geçtiğimiz Mayıs ayında okullar devam ederken meydana gelen deprem sonucunda Çeltiksuyu Yatılı Bölge Okulu yıkılmış, seksen beş öğrenci ile bir öğretmen enkaz altında yaşamını yitirmişti. UNICEF, yöredeki çocuklara ve ailelere yönelik psikososyal destek çalışmalarını bu yılda sürdürmektedir. Bu çerçevede, 'Psikososyal Eğitim' Programı bu ders yılında Bingöl ve çevre illerde yüz bin kişiyi kapsayacak biçimde genişletilecektir.

Bakınız Toparlanma Zamanı, sayfa 10 & 11

KIZAMIK AŞILARI

Kızamık, çocukluk hastalıkları arasında en yaygın ve en bulaşıcı olanıdır. Kızamığın, enfeksiyon nedeniyle zatürree ve ishal gibi komplikasyonlara da yol açabilmesi, bu hastalığı özellikle ölümcül kılmaktadır. WHO ve UNICEF, Avrupa'yı çocuk felcinden temizlemek amacıyla yürüttükleri başarılı kampanyanın ardından şimdi de kızamığa karşı bir Küresel Stratejik Plan geliştirmişlerdir. Türkiye'de Sağlık Bakanlığı tarafından bu yıl bu çerçevede yürütülecek ve kızamık bağıışıklama oranlarını %95'e çıkararak ülkeyi bu hastalıktan tamamen kurtaracak olan çalışmalarında UNICEF Sağlık Bakanlığına destek vermektedir.

Bakınız Kızamığa Son, sayfa 9

YALNIZCA ANNE SÜTÜ

Anne sütünün çocuğun beslenmesi ve gelişmesi açısından üstün özelliklere sahip olduğuna ilişkin kanıtlara karşın, bebeklerini belirli bir dönem yalnızca kendi sütleriyle besleyen annelerin oranı tüm dünyada azalıyor. Bebekleri belirli bir dönem yalnızca anne sütüyle beslemenin yararlarının yeterince bilinmemesi ve bebek maması reklamlarının oluşturduğu baskı bu durumun nedenleri arasındadır.

Ekim ayında gerçekleştirilecek 'Dünya Emzirme Haftası' sırasında bebeklerin belirli bir dönem yalnızca anne sütüyle beslenmelerini destekleyen bir kampanya yeniden başlatılacaktır. Bu çalışmayla, anne sütünün taşıdığı üstünlükler medya kanalıyla geniş bir kesime aktarılacaktır.

Bakınız Anne Sütüne Destek, sayfa 8

'Haydi Kızlar Okula' kampanyasının Milli Eğitim Bakanı (MEB) ve UNICEF Genel Direktörü tarafından Van'da başlatıldığı geçtiğimiz Haziran ayı ortalarından bu yana kampanyanın hayata geçirilmesi yolunda önemli adımlar atılmıştır.

Bugün, Türkiye'de altı ile on dört yaş arasında altı yüz bini aşkın kız çocuğu okula gitmemektedir. Okula gitmeyen bu kız çocukların yaklaşık 250 bini, kampanyanın bu yıl yürütüldüğü on doğu ilindedir. Başka bir deyişle, bu illerde altı ile on dört yaşlar arasındaki her üç kız çocuğundan biri okula gitmemektedir.

Ülkenin bu bölgesine yaptığım ziyaretlerin ardından, kız çocukların ilkokula gönderilmesi gibi çok önemli bir görevin yerine getirilmesi için büyük çabalar harcadığımı söyleyebilirim. Çeşitli hükümet kuruluşlarından il ve ilçe düzeyindeki yetkililer, MEB'nin önderliğinde yoğun bir kampanya çalışması yürütmektedirler.

İl ve ilçe düzeyindeki yetkililer, resmi görevlileri seferber ederek, ana-babaları kız çocuklarını okula göndermeye ikna etme çabası içindedirler. Sonuçta, kampanyanın başarı düzeyi okul kayıt oranları ile belli olacaktır; bununla birlikte, il ve ilçe düzeyinde gözlenen yoğun ve kararlı çabalar, kampanyanın başarılı olacağına ilişkin olumlu işaretler vermektedir. İlk döneme ait okul kayıt oranları bir ay içinde belli olacaktır ve bizler şimdi büyük bir umutla kayıt oranlarındaki artışı beklemekteyiz.

Sırası gelmişken, bu kampanyada medyanın rolünün ne kadar önemli olduğunu belirtmek istiyorum. Medya sahip olduğu erişim gücüyle soruna ilişkin bilinç ve duyarlılığı artırmış, insanları harekete geçirmiştir. Özel sektör de, kız çocuklarını okula gönderemeyecek kadar yoksul olan ailelere yardım için kolları sıvamıştır. Coca-Cola kampanyaya önemli ölçüde maddi destek sağlarken, ATV televizyon kanalı ile her eve mesajını taşıyarak, İbrahim Ethem Ulagay'da çok önemli aynı yardımlarda bulunmuşlardır. Bu arada, kampanyaya olan kişisel katkısı dolayısıyla Profesör İhsan Doğramacı'ya da özel olarak teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

'Haydi Kızlar Okula' mesajının anlamı artık daha geniş bir çevrede daha güçlü biçimde bilinmektedir. Süreç, bu mesaj ve ardındaki amaç ülkedeki her hane tarafından kavranana dek devam edecek, sonuçta Türkiye'deki bütün kız ve erkek çocuklar temel eğitimlerini almış olacaklardır.

Edmond McLoughney
UNICEF Türkiye Temsilcisi

Not: Okurlarımızın bültene ilişkin görüşlerini çok merak ediyoruz. Görüş ve önerilerinizi iletme için bizimle temasa geçmekten çekinmeyin.

ÖNCE EĞİTİM

Milli Eğitim Bakanlığı'nda yoğun bir işgünü sabahında Kampanya Merkez Yürütme Kurulu Başkanı, Müsteşar Yardımcısı, Sayın Salih Çelik UNICEF ekibini sıcak bir biçimde karşıladı. UNICEF'in Bakanlığı ziyaretinin nedeni, 'Kız Çocuklarının Okullulaşmasına Destek Kampanyası' hakkında Bakanlık yetkilileriyle görüşmek ve bu konuda bilgi almaktır.

"Kız olsun erkek olsun bütün çocukların ayırım gözetilmeksizin eğitim görmeleri gerektiğini düşünüyorum. Bu günün kız çocukları, yarının anneleridir; şehirde de, kırsal kesimde de çocukların yetiştirilmeleri, aile ortamlarında eğitilmeleri konusunda en önemli rol annenin üzerindedir. Bunu kendi ailemde de gözlemliyorum. Eşim, iki çocuğumuza benden daha fazla zaman ayırıyor, onların bakımı ve eğitimini daha yakından takip ediyor.

"Dünyadaki gelişmelerden haberdar olan, eğitim almış, okuma yazma bilen bir anne edindiği bilgiler ışığında çocuklarını yetiştirirken onlara daha fazla yardımcı olabilir, onlara yerinde tavsiyelerde bulunabilir ve yaşamlarına ilişkin daha doyurucu açıklamalar sunabilir.

"Kız çocukların okula gidememelerinin başlıca nedeni ekonomiktir. Birçok aile, kız çocuklarını okula göndermek yerine ek gelir için çalıştırmak zorunda kalmaktadır. İkinci neden ise, kız çocukların evdeki işlere yardım etmelerine dair örf ve adetlerdir. Bu tarzda yetişen kız çocuklar genellikle erken yaşlarda evlenmektedirler.

"Bu tür geleneklere bağlı ailelerin kız çocuklarını okula göndermeye, mezun oluncaya kadar onları okulda tutmaya özendirilmeleri gerekir. Ancak, bu bir zorlama biçiminde değil ikna yoluyla yapılmalıdır. Okulu ailelere sevdirek kız çocuklarımızı okula taşımaya çalışıyoruz ve bunu başaracağımıza inanıyorum.

"Bir baba olarak, kız çocukların eğitimi kampanyasını heyecanla karşıladım. Bu

göreve Nisan ayında başladığımda kampanyanın hayata geçirilmesi için önümüzde bir buçuk aylık kısa bir süre vardı. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü büyük bir özveriyle bu kampanyaya yoğun zaman ve enerji harcamaktadır. MEB dışında başka birçok resmi kuruluş da kampanyanın planlanmasına, hazırlanmasına ve yürütülmesine katkıda bulundu. Örneğin biz bu kampanyada Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Tarım ve Köy İşleri, SHÇEK, İçişleri Bakanlıklarıyla, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yanısıra, elbette UNICEF'le de ortak bir çalışma içindeyiz.

"Kampanyanın planlanması sırasında, kız çocukların okul kayıt oranlarının düşük olmasının nedenlerini araştırdık ve bu sorunları merkezden tespit etme yerine yerel ölçekte Yürütme Kurulları oluşturmayı uygun gördük. Bu kurullar sorunun nedenlerine eğilecek ve yerel gereksinimlere uygun öneriler geliştireceklerdir. Böylece, neyin gerektiğini daha iyi görüp kampanya hedefleri doğrultusunda daha etkili çalışmalar yürütebileceğiz.

"Ayrıca, mevcut okulları aileler için daha çekici kılacak çalışmalar da yürütüyoruz. Örneğin; düşük gelirli ailelerin kız çocukları için yapacakları eğitim giderlerini (kitap, forma, çanta) karşılayacağız; ayrıca özel sektörün katkısını sağlayacak, yerel ve ulusal ölçeklerde fon yaratacak çeşitli etkinlikler organize ediyoruz.

"Projeyi zamanında hayata geçirmiş olmaktan mutluluk duyuyoruz. UNICEF'in uluslararası deneyimlerinden de yararlanarak, bu kadar çok sayıda bakanlığı ortak bir çalışma ile ilk kez bu projede tam anlamıyla bir araya getirmiş bulunuyoruz.

"Bu ders yılı sonunda kampanya kapsamındaki ilk on ilde alınan sonuçları değerlendireceğiz ve projenin amaçlarına ulaşması için istediğimiz sonuçları alma açısından ne tür değişiklikler gerekiyorsa onları gerçekleştireceğiz.

"Bu planın amacı, proje stratejisini 2005 yılına kadar tam anlamıyla doyurucu hale getirmek ve bunu eğitim sistemimizde kurumsallaştırmaktır."

"Milli Eğitim Bakanlığı' İlköğretim Genel Müdürlüğü, büyük bir özveriyle bu kampanyaya yoğun zaman ve enerji harcamaktadır"

HAYDİ KIZLAR OKULA!

Yaz aylarında, Milli Eğitim Bakanlığı, UNICEF ve 'Kız Çocuklarının Okullulaşmasına Destek' kampanyasındaki diğer ortaklar, ilk olarak hedef seçilen on ilde ilköğretim çağındaki bütün kız çocukların yeni ders yılında okula gitmelerini sağlamak amacıyla yoğun bir çalışma yürütüyorlardı. Bu on ilde, halen okula gitmeyen 250,000 kadar kız çocuğun yeni ders yılında okula başlamaları isteniyordu. Okul kayıt oranlarının artırılmasının önündeki yerel engeller üzerinde pek çok araştırma ve planlama yapıldı ve kampanyanın mümkün olan en iyi sonuca ulaşması için hep birlikte çalışıldı.

Belirlenen ilk on ilde kız çocukların eğitiminin önündeki başlıca engel okul ve sınıf yetersizliğidir. Pek çok çocuk okul için uzun bir yol gitmek zorundadır. Bu illerde her gün 57,000 çocuk okullarına otobüslerle gitmektedir ve bunların 21,000 kadarı kızdır. Ve tabii ki, kışın kar yolları kapattığında okula devam da azalmaktadır.

Ayrıca, yaşadıkları yerler okuldan çok uzak olan 52,000 çocuk daha vardır. Yatılı okumaları gereken bu çocukların okula gönderilmesi aileleri için oldukça zordur. Mevcut okullardan birçoğunun fiziksel koşullarının yetersizliği, özellikle de akar su ve tuvalet bulunmaması aileleri çocuklarını okula yollamaktan alıkoyan diğer etmenler arasındadır.

Suyu ve sanitasyon altyapısı olan, köylere yürüme mesafesinde daha fazla okul açılması kuşkusuz okula giden çocuk sayısını artıracaktır.

1999 yılına kadar süren on beş yıllık terör faaliyetleri sonucunda birçok köy boşaltılmış, dolayısıyla okullar da eğitim yapamaz duruma gelmiştir. Köylere dönüşle birlikte birçok okul yeniden açılırken, okul kayıt

oranlarının artırılması için daha fazla sayıda binaya ve öğretmene gereksinim duyulmaktadır. Ayrıca, köy okullarının hizmete girmesi çok fazla gereksinim duyulan tabandan gelen bir eğitim kültürünü de beraberinde getirecektir. Öğretmenler genellikle göreve atandıkları köylerde yaşamadıklarından, oranın halkı ile bütünleşmekte güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Köylerde öğretmenlerin lojmanda yaşamaları, il ve ilçe düzeyindeki yetkililerin genellikle tercih ettikleri bir yoldur. Çünkü bu sayede köylerde bir eğitim kültürü gelişecek, köydeki çocuklar için orada yaşayan bir model oluşacak, okula kayıt yaptırmama ve devamsızlık gibi durumlar da daha yakından takip edilebilecektir.

Kız çocukların okula gitmemelerinin bir diğer nedeni de ekonomik güçlüklerdir. Yoksulluk, birçok aile için, yaşamı devam ettirecek temel ihtiyaçlara öncelik vermek demektir. Kıt kanaat geçinme çabası birçok aileyi ek gelir için çocuklarının işgücünden yararlanmaya sevk etmektedir. Dolayısıyla, eğitim ek bir masraf, hatta kimi durumlarda bir yük olarak görülebilmektedir.

"Eğer gelecek tüm çocuklar için daha iyi bir dünya demekse, o zaman ben geleceği şimdi istiyorum!"

HAYDİ KIZLAR OKULA!

Kız çocuklar söz konusu olduğunda yoksulluk bir kat daha ağırlaşmaktadır. Çünkü, gelenekler ve ataerkil aile yapıları nedeniyle erkeklerin ve erkek çocukların gereksinimleri, kadınların ve kızlarınkinden önce gelmektedir. Kadınlar ve kızlar açısından da bu şekilde kabul edilmektedir.

Türkiye’de eğitimin en önemli savunucularından biri olan Profesör İhsan Doğramacı, ‘Kız Çocuklarının Okulaşmasına Destek’ kampanyası için yaptığı US\$125,000 kişisel katkıyı Edmond McLoughney’e iletmıştır.

Kız çocuklarının eğitimini önemli saymayan çok kişi vardır. Asıl öncelik kızların genç yaşlarda evlendirilmelerine verilmektedir ve kız çocuklar evlenme yaşına gelinceye kadar ev işlerine yardım etmektedirler. Burada yoksulluk sorunu geleneklerle birlikte bir kat daha ağırlaşmakta, sonuçta çok geniş aileler ortaya çıkmaktadır. Örneğin Şırnak’ta toplam doğurganlık oranı yedi’dir.

Kız çocukların eğitiminin önündeki ekonomik ve sosyal nedenler bir kısır döngü yaratmaktadır.

Yoksul ailelerin kız çocuklarını okula göndermelerini sağlamak için kırtasiye yardımı gibi kolaylıklar sağlanmaktadır. Ancak bu da tüm yoksulluklarına karşın kızlarını okula gönderen aileleri olumsuz etkilemektedir. Söz konusu on ilin hepsinde bu tür yardımların dağıtımını düzenleyen sosyal yardım sistemleri bulunmaktadır. Ancak sistemden bazıları daha fazla faydalanmaktadır. Kız çocuklarının yaklaşık %25’inin okula gitmediği Batman’da tüm kızların okula devam edebilmesi için il yönetimi maddi yardımda bulunacağını açıklamıştır.

Çocuklarının eğitim görmesini isteyen aileler, orta öğretim fırsatlarının sınırlı oldu-

ğunu görmektedirler. Sekiz yıllık zorunlu temel eğitim de bile sorunlar vardır; çünkü birçok köy okulu çocuklara ancak beşinci sınıfa kadar eğitim verebilmektedir. Beşinci sınıfa bitiren çocukların bu nedenle zorunlu olarak eğitimlerine devam edememeleri, sonuçta 11-14 yaş grubundan olup okula gitmeyen çocuk sayısının artmasına neden olmaktadır.

Köylerde kız çocuklarının örnek alabilecekleri rol modellerinin olmayışı onların hayallerinin gelişimini de sınırlamaktadır. Kadın öğretmenler kız çocukların okula gönderilmesinde aileleri ikna etmekte daha başarılıdır. Öğretmenlerin üçte biri kadın olduğu halde daha çok kent ve kasabalarda görev yapmaktadırlar.

Güçlü önderlik ve olumlu örnekler, kampanyanın başarısı açısından yaşamsal önemdedir. Yeni ders yılıyla ilgili okul kayıt oranları açıklandığında, bu alanda en başarılı olan illerin, aynı zamanda en kararlı ve görevine bağlı il ve ilçe yöneticilerine sahip oldukları açıkça görülecektir.

Başbakan Sayın Tayyip Erdoğan, Eylül ortasında okulların açılmasından birkaç gün önce televizyondan yaptığı ulusa sesleniş konuşmasında kampanyanın öneminden söz etmiştir. Hükümetin üst düzey yetkililerinin bu konuyu sahiplenip kampanyaya destek vermeleri, kampanya ilk yılında ilerlerken sahada görev yapanların çabalarına önemli katkılar sağlayacaktır.

Milli Eğitim Bakanı Sayın Hüseyin Çelik Eylül ayı içerisinde tüm ulusal ve yerel televizyon kanallarından ailelere seslenmiştir.

HAYDİ KIZLAR OKULA!

Basın, yerel ve ulusal düzeyde kampanyaya büyük destek sağlamıştır. Ulusal bir televizyon kanalı olan ATV, UNICEF'in Diyarbakır'a yaptığı ilk saha gezisine katılmış ve okul kayıt günleri öncesindeki tüm hafta boyunca ana haber büteninde konuya geniş yer vermiştir. Aynı kanal ayrıca şarkıcı Sertap Erener ve aktris Türkân Şoray gibi ülke çapında tanınmış kişilerle kampanyaya ilişkin televizyon spotları hazırlamıştır. ATV, Diyarbakır haberlerinin ardından, konuyu yakından takip etme önerisini sunmuştur.

Bir başka özel kanal olan Kanal D, Eylül ayının ilk hafta sonu yapılan 'Rock'n' Coke' festivaliyle ilgili iki gün süren haberlerinde 'Haydi Kızlar Okula' kampanyasına maddi destek sağlamak için izleyicilere çağrıda bulunmuştur.

Şırnak'ta yayınlanan yerel *Şırnak Haber* gazetesi, kampanya kapsamında hazırlanan eğitim kitabını dizi olarak yayınlamış, velileri kız çocuklarını okula göndermeye ikna için çeşitli ipuçları vermiştir. Yerel ölçekte yayınlanan diğer gazetelerin de *Şırnak Haber* örneğini izlemeleri için çalışılmaktadır.

Müftü ve imamların aktif desteği, kampanyanın en umut verici özelliklerinden biri olmuştur. Okul kayıt günlerinden önceki son Cuma namazında, imamlar bütün camilerde verilen vaazlarda kız çocukların eğitiminin taşıdığı öneme değinmişlerdir.

UNICEF, zaman yitirilmeden daha fazla okulun ve öğretmenin hizmete sunulmasını tavsiye etmektedir. Sosyal, kültürel ve toplumsal cinsiyetle ilgili konular bir yana, kolayca ulaşılabilen, su ve sanitasyon altyapısı bulunan daha fazla sayıda okulun hizmete sokulması durumunda aileler, ekonomik durumları ne olursa olsun kız çocuklarını okula göndereceklerdir.

UNICEF Temsilcisi Edmond McLoughney, Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileriyle birlikte kampanyanın ilk yılında kapsadığı on ilin her birine yaptığı gezilerin ardından gözlemlerini şöyle dile getirmiştir:

- Çok sayıdaki ek derslik ihtiyacı en kısa sürede karşılanmalıdır. Ek derslik kiralanması ya da prefabrik binaların sağlanması kısa dönemde çözüm olabilir.
- En uzak yerler dahil öğretmen ihtiyacının karşılanması sorunun temel çözümlerinden biridir. Ayrıca diğer bir çözüm de öğrencilerin değil öğretmenlerin okula taşınması olarak görülmektedir.
- Hükümetin taşınabilir sistemle ilgili yeni kararının hemen uygulanması ve mevcut köy okullarının yeniden açılması hem kayıtları hem de kış aylarında devam oranını artıracaktır.
- Okula gitmeyen çocukları belirlemede izlenen etkili bir yol, Ağrı'nın bir ilçesinde uygulandığı gibi okula giden çocuklardan okula gitmeyen arkadaşlarının isimlerini öğrenmek olabilir. Öğretmenler bu isimlere göre ailelerle görüşüp çocuklarını okula göndermeye ikna edebilirler. Bu örneğin diğer illerde de uygulanması önerilmektedir.
- İl ve ilçelerdeki resmi görevliler, Sosyal Yardım Fonu'nun kullanımıyla ilgili usulleri yakından bilmelidirler. Böylece çocuk işçiliği azalacak, daha çok sayıda kız çocuk okula kaydolacaktır.
- Bazı illerde eğitim için özel sektör kaynakları harekete geçirilmektedir. Bu kaynaktan daha fazla yararlanarak eğitim için daha fazla mekan sağlanması mümkündür ve bu yol bütün iller tarafından kullanılmalıdır.

Kız çocuklar söz konusu olduğunda yoksulluk etmeni bir kat daha ağırlaşmaktadır. Çünkü, kültürel gelenekler ve ataerkil aile yapıları nedeniyle erkek yetişkin ve çocukların gereksinimlerine öncelik tanınmaktadır.

ANNE SÜTÜNE DESTEK

İçinde bulunduğumuz yılın sonbahar ayları, Türkiye'deki çocukların sağlığı ve esenliği alanında önemli birtakım gelişmelere tanıklık edecek. Ülkenin dört bir yanında çocuklar okullarına başlarken, Sağlık Bakanlığı kızamık aşı kapsamını genişletmek için yoğun bir kampanya içinde olacak. Gene bu yılın sonlarında, çocukların belirli bir dönem yalnızca anne sütüyle beslenmeleri yönünde yoğun bir hamle başlatılacak, böylece yeni doğan her çocuğun üstünlükleri tartışılmaz olan bu besinden yararlanması sağlanacaktır.

ANNE SÜTÜNE DESTEK

Çocukların belirli bir dönem yalnızca anne sütüyle beslenmelerinin sağlayacağı yararlar iyi bilinmektedir ve söz konusu yararlar bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Anne sütüyle beslemenin herhangi bir maliyeti olmadığı gibi, anne sütü ile beslenen çocukların malnütrisyon, mide-bağırsak rahatsızlıkları, zatürree, kulak enfeksiyonu, bazı kanser türleri, şeker hastalığı gibi sorunlarla ya da uykuda ölüm'le karşılaşma olasılıkları azalmaktadır. Bebeklerini emziren annelerin rahim kanserine yakalanma riskleri de azalmaktadır.

Çocukların mamalarla şişe ve biberondan beslenmeleri, ishal, sıvı kaybı ve malnütrisyonu ölümcül biçimde bir araya getirmektedir.

Bu gerçeklere karşın, çocuklarını belirli bir dönem sadece kendi sütleriyle besleyen anne sayısı Türkiye'nin her yerinde giderek azalmaktadır. Anne sütünün yararlarından habersiz olan anneler, ilk fırsatta bebeklerini süttan keserek katı besinlere başlamakta; bu arada zamanı kısıtlı olan, şu ya da bu işi yapması gereken ya da mamaların anne sütü kadar iyi ve besleyici olduğuna inanan anneler de aynı yolu tercih etmektedirler.

Ekim ayının başında gerçekleştirilecek 'Dünya Emzirme Haftası' dolayısıyla ulusal ve yerel ölçekte kapsamlı bir medya kampanyası başlatılacak, kamuoyu bu kampanya aracılığıyla bilgilendirilecektir. 'Dünyaya Hoş Geldin' broşürleri ve afişleri yaygın biçimde dağıtılacak, bu etkinlik ayrıca bir dizi kısa film ve televizyon spotu ile desteklenecektir.

2002 yılında Türkiye'de anne sütünün yararlarını aktif biçimde tanıtan ve uygulamalarını bu yönde gerçekleştiren 141 'Bebek Dostu Hastane' (BDH) bulunmaktaydı. Sağlık Bakanı Doktor Recep

Akdağ bu yıl verdiği bir talimatla ülkedeki bütün hastanelerin 2003 yılı sonuna kadar 'Bebek Dostu' olmasını istemiştir.

Ne var ki, yeni doğum yapan annelerin çoğu doğum yaptıkları kuruluşu doğumun ardından yirmi dört saat içinde terk etmektedir. Dolayısıyla, hastane personelinin yönlendirme ve uygulamalarının etkisi doğal olarak sınırlı kalmaktadır.

Eksikliği kapatmak amacıyla tüm Türkiye'de 'Anne Destek Grupları' (ADG) oluşturulacaktır. Bu çerçevedeki pilot gruplar İstanbul ve Diyarbakır illerinde oluşmuş olup, ve programın on ili daha kapsayacak biçimde genişletilmesiyle birlikte yıllık doğumların %40'ını oluşturan yörelere ulaşılmış olacaktır. Hazırlanan planlarda 2005 yılı sonuna kadar 500 ADG oluşturulması öngörülmektedir.

Geçtiğimiz yıl Konya 'Bebek Dostu İl' unvanı için aday gösterilmiş; kentteki hastaneler, sağlık ocakları, eczaneler ve marketler anne sütünün yararlarını tanıtmak için yoğun bir kampanya yürütmüşlerdi. Bu kampanyanın başarısı üzerine yapılan çalışmaların ardından, bu yıl yedi il daha aynı unvanı almıştır.

UNICEF ve Sağlık Bakanlığı anne sütüyle beslemeyi teşvik ve yaygınlaştırma çalışmalarını şu yollardan sürdürmektedir:

- Bilinç ve duyarlılık geliştirme;
- Anne Destek Grupları (ADG) aracılığıyla eğitim verme ve güven oluşturma;
- ADG'lerin oluşturulmasında ve yönlendirilmesinde ebelerden yararlanma;
- Bebek Mamalarının Pazarlanmasıyla İlgili Uluslararası Kuralların etkili biçimde uygulanmasını sağlama yönündeki yasal düzenlemelere destek;
- BDH/ADG bağlantılarının güçlendirilmesi;
- Anne sütünün Aile ve Çocuk Eğitim Programı (AÇEP) aracılığıyla teşviki ve yaygınlaştırılması.

Emzirmeyi Destekleme Programının başarısı, nihai olarak, temel sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesine ve böylece anne sütüyle beslemenin hastane dışında da sürdürülmesine bağlıdır.

*Yaşama en iyi başlangıç —
bir kadının fiziksel olarak
çocuğunu emziremeyecek
olması çok az görülen
bir durumdur.*

KIZAMIKTAN ARINDIRMA

KIZAMIKTAN ARINDIRMA

Bugün Türkiye’de kızamık aşılama oranı %84’tür. 1990’dan bu yana her yıl çoğu on beş yaşından küçük olmak üzere 15–30,000 kadar çocuk kızamığa yakalanmıştır. Sağlık Bakanlığı, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve UNICEF’in bu hastalığa ilişkin Küresel Stratejik Planı doğrultusunda Türkiye’de kızamığı 2010 yılında bütünüyle ortadan kaldırma uğraşı içindedir.

Kızamık, bütün çocuk hastalıkları arasında en bulaşıcı, en bilinen ve en ölümcül olanlardan biridir. Dünyada her yıl yaklaşık 800,000 çocuk bu hastalıktan ölmektedir. Ayrıca kızamık, zatürree, ishal ve yetersiz beslenme gibi komplikasyonlara da yol açtığından, bu komplikasyonlar sonucunda ölen çocuklarla birlikte alındığında en fazla çocuk ölümüne neden olan hastalık sayılabilir. Ayrıca, enfeksiyona rağmen hayatta kalanların bu kez körlük, sağırılık ve beyin ile ilgili sorunlarla karşılaşmaları da olasıdır.

Kızamık aşısı, bu hastalığa karşı bilinen en maliyet etkin müdahalelerden biridir.

Kızamık hastalığının bulaşmasını etkili biçimde önlemek için bir ülkedeki aşılama oranının %90’ın üzerinde olması gerekir. Türkiye’de de, kızamığı etkili biçimde ortadan kaldırma yönünde hedeflenen aşılama oranı %95 olarak belirlenmiştir.

Kızamığın yayılmasını durdurmaya yönelik ilk girişim olarak, ilköğretim öğrencilerinin kızamık aşılarının bu yıl sonuna kadar yapılması planlanmıştır.

Burada, aşılama mümkün olduğu kadar çok sayıda çocuğun aşılansması büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla, kamuoyunun bu konuda yeterince duyarlı davranabilmesi için medya önceden bilgilendirilecektir.

Bağışıklığın pekişmesi için, daha önce bu hastalığı geçirmiş olanlarla kampanya öncesi aşı olan çocuklar da yeniden aşılanacaklardır.

Hastalığı etkili biçimde ortadan kaldırma çabalarının başarısına, Türkiye’deki enfeksiyon vakalarına ilişkin denetimler de destek olacaktır. Çocuk felci virüsüne yönelik önlemlerde olduğu gibi, virüsün komşu ülkelerden gelmesi olasılığı da gözetilecek ve bu yoldan bir salgının ortaya çıkmasını önleyecek denetimler uygulanacaktır.

Kızamıkla Mücadele Programı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Silahlı Kuvvetler, özel sektör, gönüllü kuruluşlar ve Birleşmiş Milletler gibi kurum ve kuruluşların işbirliği temelinde yürütülecektir. Bu geniş kapsamlı işbirliğinden ve eşgüdümünden edinilen dersler, daha sonraki toplum seferberliği projelerine de büyük yarar sağlayacaktır.

Kızamığa karşı bağışıklama, bulaşma zincirinin kırılabilmesi için, on dört yaşından küçük çocukların en az %95’ini kapsamalıdır.

TOPARLANMA ZAMANI

“Deprem sonrası anlara ilişkin anımsayabildiğim tek şey duyduğum derin acıydı.”

27 yaşındaki Gülsüm Geçimli dört yıldır Bingöl'deki Çeltiksuyu Yatılı Bölge Okulunda öğretmenlik yapıyordu. 1 Mayıs, 2003, günü sabahın erken saatlerinde Richter ölçeğine göre 6.4 büyüklüğünde bir deprem Bingöl ilini sarstı. Yüz yetmiş yedi kişi ölümlen beş yüz yirmi kişi de yaralandı. Ölenlerden seksen beş'i, deprem sonucu yerle bir olan yatılı bölge okulunda bulunan öğrencilerdi. Ölenler arasında Gülsüm'ün arkadaşı bir başka öğretmen de bulunuyordu.

“Okula koşup öğrencilerime yardım etmek istedim, ama donup kalmıştım. Vücudum beynimin emirlerine uymuyordu.

Kendimi toparlayıp çocukların yanına gitmem ne kadar zaman aldı, anımsamıyorum.

“Depremden sonraki o anlara ilişkin olarak anımsayabildiğim tek şey duyduğum derin acıydı.

‘Onlara nasıl yardımcı olabilirim’ diye soruyordum kendime.

“Bu felakette o kadar çok öğrencimi yitirdim ki ... Şu an

kendimi o Türkünün sözlerinde olduğu gibi hissediyorum: ‘Bir yanım deryada çalkanır şimdi.’”

Depremi üzerinden üç gün geçtikten sonra Gülsüm öğretmen halâ enkaz altında kalan çocuklardan haber bekliyordu. Enkaz altından kurtarılan öğrencileri ise şimdi öğretmenlerini teselli etmeye çalışıyordu. Ama, diğer bütün öğretmenler gibi Gülsüm öğretmen de biliyordu ki, böyle durumlarda metin olmalı, hayatta kalan çocuklara gerekli desteği sağlamalıydı.

“Bize umudumuzu yitirmememizi söylediler. Umudumuzu yitirirsek, az bir yaşama şansı olanlar da bu şanslarını yitirirlermiş. Ama, enkaz altından başkalarının da sağ çıkması ihtimali giderek azalıyor, bunu biliyorum.”

İlin kuzeyindeki Karlıova'dan Mehmet Dayı felaketi duyar duymaz koşup gelmiş. Öfke içinde “Biz çocuklarımızı buraya okusunlar diye gönderdik, ölüme değil!” diyor.

Yakın birinin ani ölümü bir insanın yaşayabileceği en büyük travmalardan biridir. Yitirilenlerden duyulan acı ve üzüntünün kaynağında deprem gibi çok ani gelen bir olay varsa, travmanın etkilerinden kurtulmak da güçleşmektedir. Çünkü, üzüntümüz belirli bir noktaya odaklanamamaktadır ve bütün bu acılara neyin sebep olduğu konusunda elde hazır bir yanıt da yoktur.

Felaketin hemen ardından UNICEF görevlileri ve uzmanlarından oluşan bir ekip gereksinimleri saptamak için bölgeyi ziyaret etti. UNICEF'in ilk değerlendirmelerinin ardından sağlanan yardım malzemeleri arasında yüz çadır, yirmi beş oyun çantası, yirmi beş boyama malzemesinden oluşan bir psikososyal destek çantası, yaratıcılığı teşvik edici diğer malzemeler ve okul araç gereçleri bulunuyordu. Önemli olan, okul etkinliklerinin yeniden başlayabilmesi ve çocukların okul bitimine az bir zaman kala derslerini tamamlayabilmeleri idi.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve UNICEF'in psiko-sosyal yardım uzmanlarından oluşan bir ekip hiç gecikmeden bu konuda bir destek programı hazırladı. Bingöl'deki çocukların özel gereksinimleri gözetilerek psiko-sosyal eğitim paketine güvenlik örtüsü, güvenli yer ve gevşeme teknikleri ile ilgili malzemeler de eklendi. Okul müdürleri, öğretmenler ve öğrencilerden oluşan beş yüz kişilik bir hedef gruba, travma sonuçları, bununla bağlantılı reaksiyonlar ve önerilen 'Psikososyal Destek Projesi' ile ilgili bilgiler verildi.

Deprem 2002-2003 ders yılının bitimine kısa bir süre kala meydana geldiğinden, öncelik 8. ile 11. sınıflarda olan çocuklarla ailelerine tanındı. Sonuçta Psikososyal Eğitim Programı 738 öğrenci, 316 veli ve 83 öğretmeni kapsadı.

Gönderilen ekip yöredeki çalışmalarını sırasında elli beş öğretmeni kapsayacak şekilde psikolojik bilgi toplama ve yorum seansları da gerçekleştirdi. Ayrıca, MEB'le işbirliği yapılarak, otuz altı okul danışmanını ilgili konularda bilgilendirmek üzere üç günlük bir seminer düzenlendi.

UNICEF bu yöredeki etkinliklerini 2003-2004 ders yılında da sürdürecektir. Bu etkinliklerle, gerek Bingöl'de gerekse çevresindeki illerde toplam 100,000 öğrenci, veli ve öğretmene ulaşılması hedeflenmektedir.

Nüfusun %70'inin riskli yörelerde yaşadığı Türkiye'de depremler yaşamın kaçınılmaz bir gerçeğidir. Ülke Avrupa, Afrika ve Asya kıtasal kalkanları arasında kendine özgü bir konuma sahip olduğundan deprem riski de fazladır.

UNICEF Türkiye'deki ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte bu tür afetlerin özellikle kadınlar ve çocuklar üzerindeki etkilerini çeşitli yönetim planlarıyla hafifletme çabası içindedir.

Geçmişte, yardım malzemelerinin gerektiği gibi dağıtılamaması ve afetlerden etkilenen yörelere erişim güçlüğü gibi sorunlar yardımlarda yeterince etkili olunmasını engellemiştir. Dolayısıyla, en başta, bu tür

afetlerin sonuçlarına karşı korunmamızı sağlayacak önlemlerin alınması gerekmektedir. Kadınlarla çocukların özel gereksinimlerinin dikkate alınmaması ise, bu kesimlerin afetlerden daha olumsuz biçimde etkilenmeleri sonucunu getirmiştir.

Çocuklar, bu tür jeolojik olguların yol açtığı stres düzeyleriyle baş edebilecek fiziksel ya da zihinsel dirence henüz sahip değillerdir. Bunun gibi, başta hamile olanlar, doğum sonrası bakım dönemini geçirenler ve emzিকliler olmak üzere kadınlar da özellikle duyarlı olunması gereken bir kesimi oluşturmaktadır.

*Hüzünlü gündeğümü:
Çeltiksuyu'ndaki okulun
yıkılmasını izleyen gecelerde
pek az kişinin gözünü
uyku tuttu.*

2005 YILI AMAÇLARIMIZ

- Kız çocuklarının ilkokul kayıt oranlarının erkeklerle eşit düzeyde olmasının sağlanması;
- Bebek Ölüm Oranının %42.7'den %20'ye indirilmesi;
- Anne Ölüm Oranının %50 oranında azaltılması;
- Sadece Anne Sütü ile beslenme oranının artırılması;
- Çocuklarda İyot Yetersizliği Hastalıklarının ortadan kaldırılması;
- Aile ve Çocuk Eğitimi Programının (AÇEP) üç milyon aileyi kapsayacak biçimde genişletilmesi;
- Gençlerin sağlık ve gelişme koşullarında iyileşme sağlanması;
- Özel Koruma Gereksinimi Olan Çocuk oranının azaltılması;
- Çocuklara ve kadınlara yönelik sosyal izleme ve planlama çalışmalarında yerel kapasite geliştirilmesi;
- Türk yasa ve mevzuatının ÇHS/CEDAW'la uyumlu hale getirilmesi;
- Sürdürülebilir ve karşılıklı etkileşime dayalı bir Çocuk, Kadın ve Gençlik Bilgi Ağı oluşturulması;
- Afet ve acil durumlarda ve sonrasında çocuk ve kadınların ihtiyaçlarına cevap verilmesi.

HAYDİ KIZLAR! OKULA! HER ÇOCUĞA EĞİTİM

• Eğitim görmüş kadınlar ve kızlar daha fazla fırsattan ve yaşam seçeneğinden yararlanabilirler;

• Eğitim görmüş kadınların ve kızların siyasal, toplumsal ve ekonomik karar alma süreçlerine katılma şansları daha fazladır;

• Eğitim görmüş kızların kendi tercihleriyle daha geç evlenme ve çocuk yapma eğilimleri diğerlerine göre daha fazladır;

• Eğitim görmüş kızların daha iyi iş bulma ve böylece aile gelirlerine katkıda bulunma imkanları vardır;

• Eğitim görmüş kızlar evlendiklerinde daha az sayıda çocuk yaparlar ve çocuklarını daha sağlıklı

büyütürler; nitekim kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe çocuk ölüm oranları düşmektedir;

• Eğitim görmüş kızların sağlıkla ilgili konulardaki bilinç ve duyarlılık düzeyleri daha yüksektir; örneğin, kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe, HIV/AIDS enfeksiyon oranları önemli ölçüde azalmaktadır;

• Eğitim görmüş kadınların gebelik dönemleri de daha sağlıklı geçmekte, böylece anne ölüm oranları azalmaktadır;

• UNICEF'in deneyimleri, kız çocuklara odaklanan programların erkekler için de eşit ölçüde yararlı olduğunu göstermektedir.

BİZİMLE TEMASA GEÇİNİZ

UNICEF Türkiye Temsilciliği:

Telefon: +90 (0) 312 454 1000

Faks: +90 (0) 312 496 1461

E-posta: ankara@unicef.org

UNICEF Türkiye Milli Komitesi:
Ankara

Telefon: +90 (0) 312 438 1745

+90 (0) 312 438 0077

Faks: +90 (0) 312 439 0250

E-posta: unicef.natcom@unicefturk.org

UNICEF Türkiye Milli Komitesi:
İstanbul

Telefon: +90 (0) 212 252 5222

+90 (0) 212 249 6686

Faks: +90 (0) 212 252 9727